

Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τῆς Δίδος ΑΛΙΚΗΣ ΓΙΟΤΟΠΟΥΛΟΥ, Δικηγόρου

Εἰς τὸ προηγούμενο φύλλο τῶν «Ἀλκυονίδων» ἐγράψαμε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀναλάβει, τόσο διεθνῶς ὅσο καὶ ἐσωτερικῶς, τὴν ὑποχρέωση νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν πλήρη ἰσότητα τῶν φύλων.

Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁμως ἀπέχουμε πολὺ ἀπὸ τὴν ἰσότητα. Θὰ ἐξετάσουμε τὶς πρὸ χτυπητὲς ἀνισότητες ποὺ ἐμφανίζονται τόσο εἰς τὸ πεδίον τοῦ δημοσίου δικαίου, ὅσο καὶ εἰς τὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ.

* *

Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Ἑλληνίδες δὲν ἀπέκτησαν ἀκόμη τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι γιὰ τὶς βουλευτικὰς ἐκλογὰς δικαίωμα πού, ὅπως εἶπαμε καὶ στὸ προηγούμενο ἄρθρο μας, ἔχουν ἀποκτήσει καὶ οἱ γυναῖκες χωρῶν ἀπολίτιστων. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐπανειλημμένως παρουσίασαν τὸ ζήτημα ὡς λυμένο ἢ σχεδὸν λυμένο. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἔχει ὡς ἔξῃς: Κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ νέου Συντάγματος ὑπὸ τῆς τελευταίας ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς ἐνεκρίθη ἄρθρον κατὰ τὸ ὁποῖον ὅλοι οἱ πολῖται, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, δικαιούνται νὰ μετέχουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν αἰρετῶν ὀργάνων. Ἀλλὰ—προστίθεται—εἰδικὸς νόμος θὰ ὀρίσῃ τὸ χρονικὸ σημεῖο ἀπὸ τὸ ὁποῖον οἱ γυναῖκες θὰ ἀρχίσουν νὰ ψηφίζουν. Πρῶτον ὁμως, ὅπως εἶναι γνωστό, τὸ νέον αὐτὸ Σύνταγμα δὲν ἐψηφίσθη καὶ ἐπομένως δὲν ἰσχύει. Δεύτερον καὶ ἂν ἤθελε ψηφισθῆ, πάλι δικαίωμα ψήφου δὲν θὰ εἶχαμε μέχρις ἐκδόσεως τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ νόμου, ὁ ὁποῖος Κύριος οἶδε ἂν θὰ ἐψηφίζόταν ποτὲ καὶ πότε.

Δὲν ἔχουμε παρὰ ἓνα περιορισμένο δικαίωμα ψήφου γιὰ τὶς δημοτικὰς ἐκλογὰς καὶ αὐτὸ μὲ μεγάλο δισταγμὸ καὶ κλιμακῆδὸν παρεχόμενο. Δηλαδή εἶχαν τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἀπὸ τὸ 1930 οἱ γυναῖκες ἡλικίας 30 ἐτῶν καὶ ἄνω, πού γνωρίζουν ἀνάγνωσιν καὶ γραφή. Ἡδὴ

παραχωρεῖται τὸ δικαίωμα ἀπὸ ἡλικίας 25 ἐτῶν καὶ μόνον ἀπὸ τὸ 1953 ἀπὸ ἡλικίας 21 ἔτους—ὅπως καὶ γιὰ τοὺς ἄνδρες. Πάντως ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ τονίσω καὶ πάλι στὶς γυναῖκες ὅτι ἡ δυσπιστία αὐτῆ τοῦ Κράτους πρὸς τὶς Ἑλληνίδες καὶ οἱ ἰσχυρισμοὶ ὅτι δῆθεν δὲν εἶναι ὄριμες θὰ καταπέσουν ἂν δειξομε τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ πρέπει, τόσο γιὰ νὰ ἐγγραφοῦμε ὅλες στοὺς ἐκλογικὸς καταλόγους ὅσο καὶ γιὰ νὰ ψηφίσουμε. Στὶς προσεχεῖς δημοτικὰς ἐκλογὰς ἄς ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι οἱ Ἑλληνίδες δίνουμε τὶς πρῶτες πολιτικὰς ἐξετάσεις μας.

* *

Εἰς τὸ πεδίον τοῦ δημοσίου δικαίου ἄλλη σπουδαία ἀνισότης ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἶναι ἡ παρατηρουμένη ἐν σχέσει μὲ τὴν πρόσληψιν καὶ σταδιοδρομίαν τῆς γυναίκας ὡς ὑπαλλήλου. Ἡ Ἑλληνίδα δὲν μπορεῖ νὰ διορισθῆ στὶς ἔξῃς θέσεις:

1) Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία· σύμφωνα μὲ νόμο τῆς 4ης Αὐγούστου (1947]39 καὶ Ν. Δ. 1521]41) οἱ γυναῖκες δὲν μποροῦν νὰ διορισθοῦν στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία. Ἐτσι ἔχουμε γυναῖκες μὲ εἰδικὸ πτυχίον Ἀρχαιολογίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ μερικὲς μὲ τὸ βαθμὸν ἀριστα, πού δὲν γίνονται καὶ δεκτὲς στὸ διαγωνισμὸ γιὰ τὴν πρόσληψιν ὑπαλλήλων στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία. Διορίζονται ἄνδρες πού δὲν ἔχουν εἰδικὸ πτυχίον ἢ μένουσιν οἱ θέσεις κενές, ἐνῶ οἱ γυναῖκες ἀποκλείονται καὶ νὰ διαγωνισθοῦν.

2) Διεύθυνση Δημοσίων Ἔργων Ὑπουργείου Συγκοινωνίας· δὲν διορίζονται γυναῖκες μηχανικοί.

3) Δικαστήρια γενικῶς· δηλαδή οὔτε δικαστὰς τακτικούς, οὔτε ἐνόρκους, οὔτε καὶ δικαστὰς παιδικῶν δικαστηρίων ἔχουμε γυναῖκες.

4) Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν· οἱ γυ-

ναϊκες δὲν γίνονται δεκτὲς νὰ διαγωνισθοῦν διὰ νὰ ἀκολουθήσουν διπλωματικὴ σταδιοδρομία.

5) Δὲν γίνονται ἐπιθεωρηταὶ σχολείων, ἐνῶ ἔχουμε γυναῖκες καθηγήτριες καὶ ὑφηγήτριες Πανεπιστημίου καθῶς καὶ Ἀνώτατες Ἐκπαιδευτικὲς Συμβούλους. Ἀντὶ δὲ νὰ διορθωθοῦν αὐτὰ ἀπ' ἀρχῆς ὁ τελευταῖος δημοσιευθεὶς Κῶδιξ Καταστάσεως Δημοσίων Ὑπαλλήλων (Α.Ν. 1368) περιέχει εἰς τὸ ἄρθρον 15 τὴν ἐξῆς διάταξη. «Αἱ θέσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀποκλείονται αἱ γυναῖκες καθορίζονται διὰ Β. Διαταγμάτων. Μέχρι τῆς ἰσχύος τῶν διαταγμάτων τούτων διατηροῦνται αἱ κείμεναι διατάξεις». Τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἐγκλείει μεγάλο κίνδυνον γιὰ τὶς γυναῖκες. Μὲ ἀπλὸ βασιλικὸ διάταγμα, χωρὶς δηλαδὴ νὰ συζητηθῆ τὸ πρᾶγμα καὶ ψηφισθῆ ἀπὸ τὴ Βουλὴ, μπορεῖ νὰ ὀρίξη ἡ ἐκάστοτε Κυβέρνησις τὶς θέσεις ἀπὸ τὶς ὁποῖες θέλει νὰ ἀποκλείσῃ τὶς γυναῖκες.

Ἄλλοίμονο δὲ ἂν ἔρθῃ μὰ μέρα Κυβέρνησις ὀπισθοδρομικῶν ἀρχῶν. Καὶ σήμερα ἀκόμη πνέει ἄνεμος κάθε ἄλλο παρὰ εὐνοϊκὸς γιὰ τὶς ἐργαζόμενες γυναῖκες. Συζητοῦν καὶ ξανασυζητοῦν κατὰ πόσον οἱ γυναῖκες πρέπει νὰ ἐργάζωνται ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ παίρνουν τὶς θέσεις τῶν ἀνδρῶν κλπ. Κατὰ τὴ γνώμη μου ἡ συζήτησις σήμερα ἀποτελεῖ καθαρὴ φιλολογία. Εἶναι ἀδυσώπητη οἰκονομικὴ ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς μας ἡ ἐργασία τῆς γυναῖκας. Οἱ πλεῖστες οἰκογένειαι δὲν μποροῦν σήμερα νὰ συντηρηθοῦν μὲ ἓνα μισθὸ ἢ μὲ τὸ εἰσόδημα τῆς ἐργασίας ἑνὸς προσώπου, ἐκτὸς ὀλίγων ἐπιχειρηματιῶν. Δὲν ὑπάρχει δὲ καμμία ἀμφιβολία ὅτι, προκειμένου νὰ παύσῃ ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων νὰ σχηματίζῃ οἰκογένεια ἢ νὰ πεινᾷ ἡ οἰκογένεια πού ἤδη ἐσχιστάτισε, πρέπει καὶ εἶναι ἀσυζητητὴ προτιμώτερον νὰ ἐργάζεται ἡ γυναῖκα, καὶ γιὰ κείνους ἀκόμη πού βρίσκουν μειονεκτῆματα στὴν ἐξωσπιτικὴ γυναικεῖα ἐργασία.

Πάντως ὁ ὑπαλληλικὸς αὐτὸς Κῶδιξ, πού καθρεφτίζει ἀκριβῶς τὴν σημερινὴν δυσμενῆ ἀτμόσφαιρα τοῦ τόπου μας

γιὰ τὴν γυναῖκα ὑπάλληλο, δὲν ἐκυρώθη ἀκόμη ἀπὸ τὴν Βουλὴ. Ὑπάρχει ἐπομένως καιρὸς νὰ ἀπαλειφθῆ τὸ περίφημον αὐτὸ ἄρθρον 15.

Μὲ διατάξεις σὰν τὸ ἄρθρον αὐτό, ἀντὶ νὰ τροποποιήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν νομοθεσίαν μας ὥστε νὰ ἑναρμονισθῆ μὲ τὶς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις μας, ἀξάνουμε τὴν ἀντίθεσίν μας μὲ αὐτὲς. Σημειώτεον ὅτι ἡ Διακήρυξις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν εἰς τὸ ἄρθρον 21 ἐδ. 2 καθιερώνει εἰδικὰ καὶ ρητὰ καὶ τὴν ἰσότητα δικαιωμάτων γιὰ τὸν διορισμὸ σὲ δημόσιαις ὑπηρεσίαις. Ἐπὶ πλέον οἱ τεχνητοὶ αὐτοὶ φραγμοὶ στὴ σταδιοδρομίαν καὶ ἐργασίαν τῆς γυναῖκας εἶναι καὶ κοινωνικὰ ἐπιζήμιοι. Ὁ περίφημος Ἄγγλος φιλόσοφος Stuart Mill. ἐδῶ κι' ἑκατὸ ὀλόκληρα χρόνια, ὑποστήριξε μὲ ἐνθουσιασμὸ τὴν ἀπόλυτη ἰσότητα τῶν φύλων καὶ τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία ἐργασίας γιὰ τὴν γυναῖκα, στηριζόμενος σ' ἓνα θεμελιώδη νόμον τῆς κοινωνιολογίας καὶ τῆς νεώτερης πολιτικῆς, ὅτι δηλαδὴ ὁ κανονισμὸς ἀπὸ τὸ Κράτος τῶν κλίσεων καὶ ἱκανοτήτων τοῦ καθενὸς εἶναι μέθοδος πού ἡ πείρα καταδίκασε. Ἀποτελεῖ κατάχρησις ἐξουσίας τὸ ν' ἀποφασίζεται ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ὠρισμένα ἄτομα εἶναι ἀνίκανα νὰ κάμουν τὴν μιὰ ἢ τὴν ἄλλη δουλειάν.

Πόσο δίκιον εἶχε ὁ Ἄγγλος φιλόσοφος ἀποδεικνύει ἡ πείρα τῆς σύγχρονης ἐποχῆς. Οἱ γυναῖκες, ὅταν τοὺς δόθηκε εὐκαιρία νὰ ἐργασθοῦν, κατώρθωσαν νὰ ἀντεπεξέλθουν κατὰ τρόπον πρᾶγματι ἀξιοθαύμαστο καὶ σ' ἐκεῖνες ἀκόμη τὶς δουλειὰς γιὰ τὶς ὁποῖαι πρὸ ὀλίγων ἀκόμη δεκαετηρίδων ἐθεωροῦντο τελείως ἀκατάλληλαι.

* *

Συναφὲς εἶναι καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἀμοιβῆς τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν.

Ἡ ἀρχὴ «ἴση ἀμοιβὴ γιὰ ἴση ἐργασία», τὴν ὁποία καθιερώνει καὶ ἡ νέα Διακήρυξις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου εἰς τὸ ἄρθρον 23 ἐδ. 2 καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητη ἀπαί-

τηση δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος, γιὰ τὶς δημόσιες μὲν θέσεις εἶναι καθιερωμένη στὸν τόπο μας. "Ὅσον ἀφορᾷ τὶς ἰδιωτικὲς ἐργασίες εἶχε καθιερωθῆ ἀπὸ τὴν Κατοχὴ καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση μὲ τὸν Ν 28]1944. Ὁ νόμος ὅμως αὐτὸς καταργήθηκε ἀπὸ τὸ 1948 καὶ ἐπανῆλθαν ἐν ἰσχύϊ οἱ παλιᾶς συλλογικὲς συμβάσεις ἐργασίας τῆς 4ης Αὐγούστου ποὺ καθιερῶνουν πάλι τὴν ἀνισότητα μισθοδοσίας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

*
* *

Αὐτὰ ὅλα τὰ μέτρα κατὰ τῆς γυναικείας ἐργασίας, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἀδίκαια, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἐσφαλμένη ἀντίληψη ποὺ θεωρεῖ τὴν γυναικεία ἐργασία ὡς εἶδος πολυτελείας ἢ σπὸρ καὶ ὄχι ὡς ἀνάγκη τῶν σημερινῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν, γίνονται πιὸ ἀκατανόητα καὶ πιὸ ἀδίκαια ὅταν ἀναλογισθοῦμε ὅτι ἡ σύγχρονη νομοθεσία μας ἐπιβάλλει τὴν ἐργασία στὴ γυναῖκα σὲ πολλὰς περιπτώσεις. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπόμενον.